



VERBETER DE RUIMTE BEGIN BIJ DE VLOER

**Ontwerpen voor mensen
met dementie**

DEMENTIE, VOLKSZIEKTE NUMMER 1

FEIT

In Nederland hebben ruim 270.000 mensen dementie. In 2040 is dit meer dan een half miljoen.

Het ontwerpen van een interieur voor een verpleeghuis met bewoners met dementie is geen gemakkelijke taak. Verschillende doelgroepen moeten tegelijk bediend worden en er zijn veel aandachtspunten en valkuilen. Met deze whitepaper wil Forbo Flooring u inzicht geven in het ontwerpen voor dementiërenden. Daarnaast bekijken we hoe u de juiste vloer voor een verpleeghuis kiest.

We gebruiken hierbij informatie uit:

- het onderzoek 'Art and Science of Dementia Care' van de zorginstelling Cordaan en het Stimuleringsfonds Creative Industry, met behulp van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- het boek 'Het Verpleeghuis van de toekomst is (een) thuis' van Springer Media, met medewerking van vele experts;
- informatie van het Kenniscentrum Wonen en Zorg;
- Forbo Flooring's eigen jarenlange ervaring met dit onderwerp.

Aan het onderzoek en het boek werkten deskundigen van Forbo Flooring mee.

Laten we beginnen met 'Art and Science of Dementia Care', dat gericht was op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving van mensen die leiden aan dementie met een focus op verpleeghuizen. Het onderzoek bestond uit een ontwerplaboratorium, opgezet en begeleid door de architecten Caro van Dijk en Henri Snel, experts in het ontwerpen van zorginstellingen. En een samenwerking van wetenschappers, ontwerpers, zorgdeskundigen en toeleveranciers in verschillende multidisciplinaire teams. Naast het verzamelen en analyseren van informatie en het schrijven van een manifest heeft deze werkgroep ook betaalbare, kleinschalige, praktische toepassingen en prototypes ontworpen en getest.

Met iemand die dementieert en gast is in een verpleeghuis met een PG-afdeling (PG staat voor Psycho-Geriatrie, red.) als ijkpunt, richtte de werkgroep zich in haar onderzoek op het formuleren van ideeën voor een ideaal zorgcentrum en haar omgeving. Daarvoor werden de mogelijke interacties tussen de gasten, de andere gebruikers, het gebouw en haar omgeving aandachtig bestudeerd. Van daaruit kwam het multidisciplinaire team tot vijf kernwaarden. Te weten identiteit, verbinding, contact, activering en comfort. Verbinding is hierbij het toverwoord omdat het veel van de andere kernwaarden tot leven brengt.

VERBINDING MET HET VERPLEEGHUIS EN OMGEVING

FEIT

30% van de mensen met dementie woont in een verpleeghuis.

Verbind het verpleeghuis bijvoorbeeld met zijn omgeving. Dit verhoogt het welzijn van de bewoner, en zorgt daarnaast voor acceptatie en engagement vanuit de maatschappij. Een zachte institutionele sfeer in een gemakkelijk toegankelijk, aantrekkelijk en transparant gebouw heeft bovendien een uitnodigend effect op de omgeving. Breng de buitenwereld naar binnen en accommodeer mogelijkheden voor sociale interactie met de bewoners. Denk aan semi-openbare ruimtes waar buurtactiviteiten kunnen plaatsvinden. Dit bevordert een natuurlijke verbinding tussen de zorginstelling en haar omgeving. In de toekomst worden verpleeghuizen, zo meent de werkgroep, steeds vaker geïntegreerd in een dorp of wijk en dat biedt vrijheid, veiligheid en respect. Daarnaast zullen zorgcentra steeds vaker mensen huisvesten die (nog) geen zorg nodig hebben.

Ook de verbinding van de gebruikers van het gebouw met het verpleeghuis waarin ze leven, werken of op bezoek komen, is belangrijk en verhoogt het welzijn van de bewoner. Creëer dus een omgeving die comfort biedt aan alle gebruikers en maak het een aantrekkelijke omgeving voor wo-



nen, werken en bezoeken. Voor het ontwerp betekent dit een functionele en esthetische omgeving creëren die rekening houdt met de behoeften van alle gebruikers met vaak hele andere achtergronden. Creëer een sfeer die de buurt uitnodigt, de bezoeker verleidt te blijven en die privacy biedt aan de bewoner en zijn of haar bezoek. Het ontwerp kan verder dienen als bevestiging en troost voor de patiënt, en is idealiter aangenaam voor de verzorger om in te werken. Maak een ontwerp dat verwijst naar het verleden in plaats van nabootsing, tijdloos is in plaats van nostalgisch en zijn basis vindt in de kracht van ontwerpklassiekers.

Een derde wenselijke verbinding is die tussen de bewoner en haar omgeving. Semi-publieke ruimten verminderen het idee opgesloten te zijn. Ze voorkomen een snellere achteruitgang dan noodzakelijk en stimuleren de onderzoekende geest van de patiënten. Maak van het gebouw een belevenis in de vorm van een soort van veilig avontuur. Bijvoorbeeld door te werken met een duidelijke routing met bezienswaardigheden en andere zintuiglijke ervaringen op bijvoorbeeld de gang van het verpleeghuis.



HET INTERIEUR VAN HET VERPLEEGHUIS

FEIT

Licht, lucht, ruimte en bewegingsvrijheid zijn belangrijke stimuli.

Een verpleeghuis is zowel een woon- als een werkomgeving en dient daarbij ook als bezoekerscentrum. Het interieur van het verpleeghuis zou de verschillende gebruikers moeten faciliteren. Een omgeving die voor alle gebruikers gebruiksvriendelijk en visueel aantrekkelijk is. Ontwerpen vanuit het totaalbeeld en één ontwerptaal zonder de behoefte van het individu uit het oog te verliezen. We bekijken de behoeften van de gebruikers hieronder van nabij.



BEHOEFTE BEWONERS

FEIT

Autonomie, het hebben van invloed op de eigen omgeving neemt onrust en agitatie weg.

Bij bewoners is er behoefte aan een behaaglijke omgeving die vertrouwd is en veilig. Met ruimtelijk comfort, een goede akoestiek, bewegingsvrijheid en voldoende mogelijkheden tot sociale interactie. Daarnaast zijn sensorisch prettige prikkels belangrijk en individuele oplossingen waar nodig. Maak een 'leesbare' omgeving die het makkelijk maakt om je weg te vinden. Dat faciliteert mobiliteit.

BEHOEFTE ZORGMEDEWERKERS

Voor de zorgmedewerkers moet de instelling een prettige werkomgeving zijn die hygiënisch is, gemakkelijk te onderhouden, veilig, efficiënt en met overzichtelijke ruimtes. Waarbij de focus ligt op het welzijn van de patiënt.

BEHOEFTE BEZOEKERS

Maar ook voor de bezoekers gaan veel van dit soort waarden op zoals veiligheid, hygiëne, kwaliteit en focus op het welzijn van de patiënt. Daarnaast moet de omgeving aantrekkelijk zijn, en privacy en comfort bieden.

EEN EIGEN KAMER IN HET VERPLEEGHUIS

FEIT

Persoonlijke spullen die refereren aan het verleden van de bewoner, geven een gevoel van vertrouwdsheid of herkenning.

Tot slot van dit eerste gedeelte van de whitepaper een paar woorden over de eigen kamer van de bewoners in het verpleeghuis. Die eigen ruimte geldt als een veilige beschermende cocon en dat moet deze dan ook uitstralen. Rondom het bed en in deze kamer kan er van alles gedaan worden om het cognitieve proces op gang te houden. Zo stimuleer je de zintuigen met gebruik van materiaal, geluid, geur of beeld. Misschien kan de identiteit en het levensverhaal van de bewoner ook zichtbaar worden gemaakt middels het interieur. Dit dient niet alleen als visueel herkenningpunt voor de bewoner zelf, maar stimuleert ook contact en interactie met de verzorgers en bezoekers. Zorg vandaar uit geleidelijk voor een overgang met meer open publieke ruimtes. Voorzie bijvoorbeeld in zachte transitie naar gedeelten in het verpleeghuis met veel daglicht. Probeer zo bewoners te stimuleren om zichzelf te bewegen en zich te laten verbinden met de buitenwereld zodat zij niet afgesloten en eenzaam raken.



DE JUISTE VLOER VOOR EEN VERPLEEGHUIS

FEIT

Blootgesteld worden aan daglicht,
verbetert het slaapritme.

Het bovenstaande geeft allerlei aanknopingspunten voor de vloer in een verpleeghuis en hoe deze eruit zou moeten zien. Het is verder ook interessant om te kijken naar de kwaliteiten en eigenschappen van de vloerbedekking. Hoe kom je op dat vlak tot de keuze van de juiste vloer?

Zoals al eerder beschreven, is er een trend om een verpleeghuis zo huiselijk mogelijk te maken. Dit komt duidelijk tot uiting in de hang naar kleinschalige woonvormen. Lange, onpersoonlijke gangen zijn uit. Er worden woongroepen ontworpen waar bewoners onder begeleiding zelf koken en wassen. Die trend zet zich ook door in de manier waarop het interieur wordt vormgegeven. De bewoners mogen steeds vaker hun eigen meubels meenemen naar het verpleeghuis. Natuurlijk willen we in die omgeving geen ongezellig 'zeil' meer op de vloer.

Naast sfeer heeft de vloerbedekking een grote invloed op een heleboel andere aspecten. Een vloer kan zelfs het primaire zorgproces ondersteunen of verstoren. Een verpleeghuis verschilt namelijk op een aantal belangrijke punten van een woonhuis omdat



het naast een woon- ook een werkomgeving is. Bovendien worden er door het intensieve gebruik veel hogere eisen gesteld aan de toegepaste materialen. Niet elke vloer is geschikt voor een verpleeghuis.

Er is niet een specifieke vloerafwerking die de perfecte oplossing biedt. Niet alleen omdat er binnen een verpleeghuis verschillende doelgroepen wonen, maar ook omdat verschillende ruimtes een uiteenlopend gebruik hebben. Daarnaast heeft elke organisatie haar eigen strategische doelen en eigen signatuur die de keuze beïnvloeden.

Om tot een goede keuze voor de vloer te komen in een verzorgingshuis, noemen we hieronder een aantal relevante aspecten. Sommige van deze aspecten kunnen met elkaar conflicteren.



SCHOONMAAK EN ONDERHOUD VLOER

FEIT 86% van de levensduurkosten van een vloer bestaat uit onderhoudskosten.

De schoonmaak en het onderhoud van vloeren zijn een belangrijke kostenpost binnen een gebouw. Dit komt niet alleen doordat ze een groot oppervlak bestrijken, maar ook omdat ze waarschijnlijk het meest intensief gebruikte deel zijn binnen het interieur. Daarnaast kan het onderhoud van een vloer het primaire zorgproces verstoren omdat bepaalde ruimtes daardoor tijdelijk niet gebruikt kunnen worden. De meeste vloeren zijn eenvoudig schoon te maken, maar het verdient de aanbeveling om zoveel mogelijk informatie in te winnen bij de fabrikant en het schoonmaakbedrijf om een goed beeld te krijgen van de kosten en het onderhoud van de vloer. Zo voorkomt u ook onverwachte verrassingen.

Binnen een verpleeghuis is vaak sprake van veel rollend verkeer. Denk hierbij aan rollators, rolstoelen, tilliften en bedden. Er zit aardig wat verschil in de rolweerstand van

vloeren en daarom is het belangrijk om deze factor mee te laten wegen wanneer u een geschikte vloer moet kiezen. Vlakke vloeren bieden vanzelfsprekend minder weerstand dan textiele vloeren. Maar ook bij vlakke vloeren zit hier onderling verschil in. Zo veren akoestische vloeren wat meer, waardoor ze ook weer een grotere weerstand geven.

Verder is de zorg voor het milieu binnen veel organisaties inmiddels een belangrijk gegeven. Om de milieubelasting van verschillende vloerafwerkingen objectief te vergelijken, wordt steeds vaker met een EPD (Environmental Product Declaration) gewerkt. Hierin wordt door een onafhankelijke partij de milieu-impact van een product over zijn gehele levenscyclus bepaald. Hiermee vergelijkt u ook gemakkelijk verschillende vloersoorten en fabrikanten.



KEUZE VOOR KLEUR VLOER

FEIT Tapijt is een zacht en tactiel materiaal. Voor mensen die aangewezen zijn op hun zintuigen is dat heel fijn.

Ook voor de juiste kleurkeuze van de vloer bieden we u hieronder een aantal praktische handvatten:

- Kies niet voor een te lichte of te donkere kleur vloer. Dit vanuit praktisch oogpunt (schoonmaakkosten), en ook vanwege de mogelijke visuele beperking van bewoners. De lichtinfectiewaarde, ook wel LRV (Light Reflection Value) genoemd, geeft aan hoeveel licht een vloerbedekking weerkaatst.
- Kleurcontrast. Te grote contrasten in de vloer moeten vermeden worden maar er moet wel voldoende contrast met de muren zijn.
- Ook het dessin heeft invloed. Een te effen dessin is vanuit praktisch oogpunt af te raden en een te druk dessin kan verwarrend werken.
- Ook geluid heeft een grote impact op het welbevinden van bewoners in een verpleeghuis. Hierbij is met name geluidsabsorptie en nagalm van groot belang. Vooral textiele

vloerbedekkingen scoren op dit gebied erg goed. Door het onafhankelijke adviesbureau Peutz is onderzoek gedaan naar de akoestische kwaliteit van verschillende vloerafwerkingen. U kunt de resultaten van dit onderzoek opvragen bij Forbo Flooring. Sommige vloeren resulteren in een geluidsreductie tot wel 28 dB.

In een verpleeghuis zijn de bewoners vaak minder mobiel. Om deze reden moet er een goed evenwicht gevonden worden in de vloer tussen glad en stroef. De stroefheid van een vlakke vloer wordt uitgedrukt met een R-waarde waarbij het best een vloer gekozen kan worden met de waardes R9 of R10. Dat voorkomt uitglijden. Voor vochtige ruimtes dient een echte antislipvloer gebruikt te worden met een minimale antislipwaarde van R10. Zorg ook voor een schoonloopmat bij de entree want die houdt tot wel 94 procent van het vocht en vuil buiten.

Vlekbestendige en brandveilige vloeren

In verpleeghuizen kan met name urine een probleem vormen. De bestendigheid tegen dit soort vlekken verschilt van vloer tot vloer. In ruimtes waar dit een veelvoorkomend fenomeen is, kan beter een waterdichte vloer gelegd worden. Tegels met voegen of stroken zijn hier minder geschikt als vloer. Een PVC-vloer is daarentegen goed bestand tegen de chemicaliën (medicijnen) in urine bij langdurige inwerking. Urine zorgt ook voor geuroverlast. Houd hier goed rekening mee bij het ontwerp en besteed extra aandacht aan schoonmaak en onderhoud van de vloer.

Volgens IBMZ (Indicentbeheersing Management Zorginstelling) waren er de laatste jaren meer binnenbranden dan ooit in zorggebouwen. Aangezien evacuatie altijd plaatsvindt over de vloer, is het raadzaam om de brandveiligheid van vloeren te checken. Over het algemeen voldoet de brandklasse Cfl S1. Voor vluchtwegen (in- en uitgangen) is de hogere brandklasse Bfl S1 aan te bevelen.



COLLECTIE VLOEREN VOOR VERPLEEGHUIZEN

Forbo Flooring heeft speciaal voor verpleeghuizen waar mensen met dementie te gast zijn een collectie vloeren samengesteld. De vloeroplossingen in deze collectie dragen bij aan een veilige, vertrouwde en aangename ruimte en sfeer. Zowel voor de bewoners als de verzorgers en bezoekers van het verzorgingstehuis.

Voor meer informatie zie:

www.forbo-flooring.nl/gezondheidszorg

**Maak een afspraak met
onze accountmanager**



Marieke Lambrecht

06 53 751 843

marieke.lambrecht@forbo.com

Forbo Flooring BV

Postbus 13

1560 AA Krommenie

Tel: (075) 647 7880

Fax: (075) 628 3771

contact@forbo.com

www.forbo-flooring.nl

Volg ons op

